

Ailenin Eğitimdeki Rolü

Ebeveynin bireyin yaşamının ilk zamanlarında eğitim verici bir rolü varken bu zamanla destekleyici bir role bürünür

Bireyin okullarda örgün eğitime katılması ailenin bireyin eğitimdeki yükünü hafifletse de aslında aileye yeni roller vermektedir. Anne baba okul öncesinde bireye karşı eğitim verici rolü varken, bu rol bireyin eğitimini destekleyici bir role evrilmeye başlar. bireyin yaşamının ilk yıllarında doğru verilen eğitim ile bu evrilme de bireyin eğitim hayatı boyunca azalarak destek şekli değişerek devam eder. Örgün eğitimin ilk yıllarında veli öğrencinin eğitimden sorumlu kurum çalışanları ile birlikte eğitim verici rolü ağır basarken; bu rolün ilerleyen yıllarda daha çok psikososyal ve maddi olarak destekleyici yönü ağır basar. Fizyolojik ihtiyaçları (yeme içme barınma), eğitim ihtiyaçlarını (bilgi kaynaklarına ulaşma) karşılama iken psikososyal destek; motivasyonu artırma, güven ve moral verme, bireyin geleceğini biçimlendirmesinde yardımcı olma v.b. şeklindedir.

Eğitim roller değişir ama asla rolünüz son bulmaz

Eğitim sürecinde ailenin bireye psikolojik desteği, aile bireylerinin birbirlerine ve bireye karşı yaklaşımı ile gerçekleşmektedir. Psikolojik destek okul öncesi ve sonrası eğitiminde çok belirleyici bir rol üstlenmektedir. Özellikle ergenlik öncesi dönemde bireyin hayatının merkezi anne babasıdır. Birey için o yaşlarda davranışlarının amacı olan yegane şey anne baba onayı ve sevgisini kazanmaktır. Bireye bu yaşlarda gerekli olan; amasız, gerekçesiz, sırf varolduğu için verilen sevgidir. Bu tür bir sevgi bireyin anne babasıyla sonra sosyal çevresiyle ve toplumla güvenli ilişki kurmasını sağlar. Bu yaşlarında kurulan doğru ebeveyn-çocuk ilişkisi bireyin ileri ki yaşantısında pozitif, öz güvenli ve atak olmasını sağlar. Ergenlik döneminde anne baba bireyin hayatının merkezinde olmasa da – bu dönemde merkeze arkadaşları girer – bireyle olumlu etkili bir iletişim rahat kurabilir.

Hayatın bize
sunacaklarına bizim
tutumlarımız karar
verir.

Anne Baba Tutumları

Bireyin gelişiminde Bbeveyn tutumları eğitici rol oynar

Otoriter – Baskıcı Anne Baba Tutumu

Aşırı kontrol odaklı otoriter baskıcı anne tutumunu sergileyen ebeveynler, hoşgörüden uzak, katı ve baskıcı bir disiplin çerçevesinde çocuklarıyla iletişime geçerler. Çocukların onayı ve fikri alınmadan anne baba tarafından belirlenen sınır ve kurallara, çocuklar tarafından koşulsuz bir şekilde itaat edilmesi istenir. Kendileriyle ilgili en ufak seçimleri bile bazen sınırlı olur. Çocukların kendi fikir ve görüşlerinin pek bir önemi yoktur.

Otoriter anne babalar, çocuklarının kişisel farklılıklarını ve gelişim düzeylerinin özelliklerini dikkate almadan beklenti içine girerler. Çocukların en ufak hatalarının bile bir cezası vardır. Ödül olarak verilenler de genellikle aslında çocuğun en başından beri hakkı olan bir şey olur. Korku ekseninde büyüyen bu çocuklar ilerleyen zamanlarda dikkatli, nazik, disiplinli olmalarına rağmen aynı zamanda bağımlı, çekingen, kolay boyun eğen, kendine güveni az olan ya da hiç olmayan, tedirgin bireyler olabilecekleri gibi isyankar ve kural tanımayan kişiler de olabilirler. Otoriteye karşı çekingen, kendinden güçsüzlere karşı saldırgan bir tutum sergileyebilirler.

Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu

Aşırı hoşgörülü anne baba tutumunun hâkim olduğu ailelerin evlerinde patron çocuktur. Anne baba tarafından çocuğun sınırları, neyi yapıp neyi yapmaması gerektiği net bir şekilde söylenmez. Aile ve aile fertlerinin bütün hayatı ve düzeni çocuğun isteğine göre şekillenir. Aşırı özgür bırakılan çocukların yaptıkları her şey, hatalar da dahil olmak üzere hoşgörülle karşılanır ve bir yaptırımı olmaz. Kendisine her zaman her ortamda hizmet edilmesini, her istediğinin o anda olmasını isteyen çocuklar, ileride doyumsuz, kural tanımaz, bencil, sabırsız, kırılğan, sorumsuz, istedikleri olmadığında agresif, sosyal uyum açısından zayıf olurlar.

Anne Baba Tutumları

Ebeveyn tutumları eğitici rol oynar

Demokratik Anne Baba Tutumu

Anne baba çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması yanı sıra çocuğuna sevgi de göstermektedir. Bu tutumu benimseyen ailelerde çocuğa eşit koşullar sağlanmakta, karar alırken çocuğunda fikri alınmaktadır. Çocuğun yaşına göre sorumluluk verilmektedir. Aile çocuğun yeteneklerini açığa çıkarmasına fırsat tanımaktadır. Demokratik ailenin katı kuralları yoktur, bazı sınırlar koyarak, prensipleri vardır. Başarılar ödüllendirilir, başarısızlıklar cezalandırılmaz. Demokratik bir aile ortamında yetişen çocuklar, rahat, bağımsız, kendisini ifade edebilen, girişimci, sorumluluk alabilen, temel güven duygusu gelişmiş kişilerdir.

Hayatın bize sunacaklarına bizim tutumlarımız karar verir.

Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Mükemmeliyetçi anne baba tutumu sergileyen anne babalar, genellikle zamanında kendi yapamadıklarını ya da başaramadıklarını çocuklarının gerçekleştirmelerini isterler. Ancak böyle bir beklentiye girerken çocuklarının aynı şeyi isteyip istemediklerini ya da potansiyellerini dikkate almazlar. Çocuklarından beklentileri her zaman çok yüksektir ve hatalara hiçbir zaman yer yoktur. Her zaman akademik, sportif, sosyal alanda kusursuz olmaları beklenir. Çocukların çok fazla söz sahibi olmadığı bu tutum, çocuklarda yetersiz, değersiz ve başarısızlık hissine neden olur. Bu da uzun vadede yanlış yapmaktan korkan, kendini başkalarını memnun etmeye adanmış kişiliklere neden olur.

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Her ebeveynde olan çocuğunu koruma içgüdüsünü aşırıya kaçırarak aşırı koruyucu bir tutum sergileyen anne babalar, çocuklarını gereğinden fazla korur ve kontrol ederler. En güvenli yer ve zamanlarda bile çocuklarının başlarına bir şey gelecek korkusuyla onların dışarı çıkmalarına ya da kendilerini ortaya koymalarına izin vermezler, onları kısıtlarlar. Bu nedenle aşırı koruyucu bir ortamda büyüyen çocuklar kendilerini ve potansiyellerini tam olarak göremezler. Büyümelerine aileleri tarafından izin verilmeyen çocuklar ilerleyen yaşlarda başkalarına bağımlı, özgüveni düşük, kendi başına karar veremeyen, sorumluluk alamayan, zayıf kişilikler olurlar.

Veli Olarak Neler Yapmalıyız....

Demokratik Aile Ortamının oluşması için;

- Çocuklarınızı dinlemek onların **fikirlerine önem verdiğimiz** gösterir. Onları değer verdiğinizi ailenin bir ferdi olarak hissetmelerini sağlar. Aile içi **daha fazla sorumluluk almalarını** sağlar.
- Çocuğunuzun kendisini, **duygularını ifade etmelerine** izin verin. Duygularını ifade derken o duyguya neden olan davranışı ve o davranışın kendinde neler hissettirdiğini fark etmelerini sağlamak önemlidir.
- Her ne olursa ve kaç yaşında olursa olsun bütün çocukların anne babaları tarafından beğenilmek ve takdir edilmek istediklerini unutmamalı. Her fırsatta **takdir etmeyi onaylama geciktirmeden yapılmalıdır**.
- Her hata bir deneyimdir. **Hata yapmalarına fırsat vermek** doğruyu bulmalarında yönlendirici olmaktan çok destekleyici olmak önemlidir. Doğru olanı kendisinin bulması benzer hatalı davranışları yapmasını engelleyecektir. Eğer bireye doğruyu gösterir ve yapmasını istersek birey o davranışı içselleştirmede için kendi doğrusu olmadığı için benzer bir durumda tekrar yanlış yapabilecektir.
- Konu her ne olursa olsun çocuğunuzun **başkalarıyla kıyaslamayın**. Kıyaslamak bireyi strese sokar ve sınav süreç süreçlerinde kaygının yükselmesine neden olur. Ayrıca bireye hep yetersizlik duygusu aşılması olursunuz
- Çocuğunuzun yaptığı hataların üzerinde durmaktansa **olumlu davranışları ön planda tutun**. Olumlu davranış üzerinden iletişim kurmak olumluya olan yönelimi artırır. Yetişkinlik öncesi dönemlerde birey için özellikle anne baba ve çevresinin dikkatini üstüne çekmek önemlidir. Dikkatimizi bireye yanlış davranış sergilediğimizde gösterirsek yanlış davranışı ödüllendirmiş oluruz.
- Çocuğunuzun sorumluluk alması için gerekli ortamı hazırlayın ve onu teşvik edin. Aile içinde görevlerinin olması hayatı ile ilgili kararları kendisi alması onu sorumluluk sahibi birey yapar. Karar verme becerisini geliştirir. **Çocuğunuz adına karar vermeyin, onun karar vermesi için teşvik edin**.
- Belirlenen kurallar ve sınırlar sayesinde çocuklar neyin doğru neyin yanlış olduğunu ve sonuçların ne olacağını öğrenirler. Bu sayede kendilerini güvende hissederler. Bu nedenle **çocuklarla birlikte açık ve net kurallar ve sınırlar koyun**.
- Davranışlarınızda, sergilediğiniz tutumda, koyduğunuz kurallarda tutarlı olun. Aile içi kuralların olması ve bu kuralları tüm bireylerin uyuyor olması netlik sağlar. Ebeveyn olarak işinizi kolaylaştırır.
- Anne babanın kendi davranışlarında tutarlı olması kadar eşlerin kendi arasında da tutarlı olması gerekmektedir. Bu nedenle özellikle çocuğunuzla ilgili bir durumda **eşinizle ortak paydada olmak** önemlidir.

Olaylara karşı tutumuzu doğru yönde değiştirirsek yaşamımızda olumlu karşılıklar alırız